

Soevis Valdis!

*Nosītu savu
referātu, kā solīju*

Jaunieša pārdomas 18. novembrī
ALJA's priekšsēdētāja M. Zandberga referāts
1972. gada 18. novembrī Mineapolē

Kāpēc rīkojam 18. novembra aktu? Vai mēs šo aktu rīkojam tikai paraduma, vai tradīcijas pēc, vai varbūt, lai atraisītu jūtu un emociju plūdas, lai pēc tam paliktu vieglāk ap sirdi? Vai rīkojam aktu tikai, lai izpildītu savu pienākuma apzīmi pret mūsu tautu un izteikt bieži dzirdētās frāzes par mūsu augstiem mērķiem, tā celdami savu pašapziņu?

18. novembra akts 1918. gadā bija radošs darbs, kas realizēja tautai vēl neticamus sapņus un aicināja tautu cīnīties dēļ nedrošas un nezinamas nākotnes. Tas bija iegansts jaunam darbam, netikai dramatizējums tautas ilgām vai vaimanām. Tas nebija atgādinājums par tautas piederību, tas bija dzinēja spēks konkrētam darbam veidot un izkopt tautas vienību, piederību un labāku nākotni. Domājot par 18. novembri un tajā izteiktās nākotnes vīziju, saredzu mūsu aktos tikai pagātnes piemiņu un ļoti maz par šodienas vai nākotnes radošiem darbiem. Vai šodienas 18. novembra aktam arī nevajadzētu būt dzinējspēkam konkrētam darbam tautas vienībai un gaisīkai nākotnei? Vai tāpēc, ka šinī 18. novembra aktā nevarām pasludināt mūsu valsts neatkarību, nekā cits nav darāms, lai uzlabotu latviešu tautas nākotni? Domāju gan! Vai neesam samierinājušies tikai ar ceļu runāšanu un skaļu žēlošanos par mūsu tragisko likteni un vienkārši palāvušies neaktivitātei, gaidīšanai un cerēšanai? Pieskārsos konkrētiem piemēriem, kuros saredzu neaktivitāti un pretrunas mūsu valodā un mūsu darbos.

Mūsu skolas šeit atrodas ļoti vājā finansiālā stāvoklī, kā arī trūkst līdzekļu sagādāt piemērotu mācības vielu un jaunas mācību grāmatas. Garezera vasaras ģimnāzijai ir grūtības uzņemt visus pieteikušos skolniekus un Minsteres Latviešu Ģimnāzija atrodas likvidēšanas draudos. Pat ALA pašlaik lūdz organizācijām un atsevišķiem tautiešiem aizdot naudu jaunu skolas grāmatu izdošanai. Ir skaidrs, ka esam naudas trūkumā. Bet tas jau saprotams - mēs latvieši esam maza saujina! Mums līdzekļu maz. Mēs jau ziedojam katrs cik spējam, bet ko var darīt, ka nesanāk?

Divus gadus pastāv Latviešu Fonds, kas neprasa nevienam tautietim ziedot vai skīrties no savas naudas, tikai to noguldīt kopējā kasē, lai pelnītu naudu mūsu vajadzībām. Pagājušā gadā Fonda peļņa ar noguldīto naudu bija 11.8%. Ja līdz pagājušam gadam 1000 tautieši būtu aizdevuši katrs \$1,000, kā bija cerēts, peļņa būtu bijusi \$118,000. Svarīgākais ir, ka nevienam tautietim nebūtu zudis nevienš cents. Nevienš nebūtu nabadzīgāks, jo aizdotie \$1000 netiktu aizskārti. Nav kā ziedojumu vākšana, kur tautietis paliek ar plānāku maku. \$118,000 mūsu vajadzībām un nevienš dolārs nav nācis no mūsu kabatas! Bet mēs jau esam mazi un niecīgi! Mums pat nav vairs 1000 tautieši, kuri var noguldīt \$1000 kopējā fondā. Trīmdā skaitās 100,000 latvieši un 1000 ir tikai viena simtā daļa no visas trīmdas latviešu skaita. Tikai vienam no simts būtu bijis jāaizdod \$1000 fondam, lai būtu bijis \$118,000 peļņa. Cik latvieši nav pēdējos divos gados nopirkuši par \$3000 mašīnas un cik nav nopirkuši par \$20,000 mājas? Tomēr, mēs pieturēsimies pie pagātnes un līdzekļus mūsu latviešu izglītībai un kopējam darbam turpināsim vākt bazāros, spilvenu tirdziņos un ziedojumu akcijās! Citēju sekotāju no šī gada 25. oktobra "Latvija Amerikā". "Pabeigtā 14. jūnija līdzekļu vākšanas akcija šogad devusi \$3,178.40 iecerēto \$2,500 vietā. Ta ir augstākā summa, kāda līdzīgās akcijās līdz šim iedāvusi un atkārtoti liecina, ka vēl vienmēr esam nomodā par mūsu pienākumiem cīnīties visiem iespējamajiem līdzekļiem mūsu tēvzemes brīvības labā." Vai \$3,178.40 var salīdzināt ar \$118,000?

Vācu valdība prasa no latviešu sabiedrības \$10,000 gadā Minsteres Latviešu Ģimnāzijas atbalstīšanai. Ar \$118,000 varētu M.L.G. uzturēt desmit gadus un \$18,000 vēl būtu palicis pāri. Garezeram vajadzīgi \$50,000 lai nobeigtu vidusskolas plānotās telpas. Tā summa nemaz nav puse no \$118,000. Cik mācību grāmatas nevarētu

iespiest ar \$118,000? Tas labākais ir, ka šāda peļņa nāktu gadu pēc gada. Mēs bieži pieminam, ka esam labi izglītoti, labos darbos un labi situēti. Tomēr ne-parādās 1000 latvieši, kuri var ieguldīt \$1000 kopējā pasākumā. Varbūt mums vairs neinteresē, vai vienkārši negribam aizdot naudu. Atzīsimies, ka mums patīk uz savas naudas sēdēt, bet nevainosim, ka noesam spējīgi sadabūt vajadzīgus līdzekļus. Jūs sūtijat jauno paaudzi skolās un likāt, lai tā iemācās jaunas gudrības. Tagad, kad šī jaunā paaudze rāda kā polnīt naudu šinī kapitalistu zemē, kur naudu lieto, lai polnītu naudu, mēs viņiem neuzticamies vai neuzklausam. Vai nederētu atmost neaktivitāti un piestrādāt jaunai naudas sagādāšanas pieejai? Jeb vai turpināsim cerēt uz ziedojumu listēm, jo ar tām katru reizi pārliecināmies, ka cīnāmies visiem mūsu līdzekļiem mūsu tēvzemes brīvības labā?

Kur vēl saredzu neaktivitāti bez kāda nākotnes skatījuma? Mēs esam izkaisīti pa visiem kontinentiem un pa dažādām zemēm. Vairums latvieši dzīvo lielpilsētās, bet arī lielpilsētās nedzīvojam kompakti, bet lielos attālumos, kad jābrauc pus vai pat veselu stundu, lai nokļūtu pie drauga vai pazīņas. Citēju no šī gada 25. oktobra "Latvija Amerikā". "Trīdās sabiedrība ir izvēlējusies iespējami grūtāko vairo, kadā kāda sabiedrība var pastāvēt un funkcionēt kā sabiedrība: tā nav novietojusies vienkopus." Mēs izlietojam ļoti daudz enerģijas, laiku un līdzekļus tikai lai satiktos. Domāju, ka arī šeit mēklējama vaina mūsu dilstošai latviešu valodai. Mūsu svētdienas skolas nav pietiekoši intensīvas mācības, lai iemācītu jaunatnei pat tēkoši runāt un mūsu jaunas paaudzes vajā latviešu valoda ir dzīvs apliecinājums šim faktam. Lai valodu paturētu un it sevišķi, lai to uzlabotu vajag daudz prakses un jaunai paaudzei trūkst šī prakse.

Strādāju amerikāņu vidusskolā par matemātikas skolotāju. Manā skolā ir 1,600 skolēnu, no tiem apmēram 120 ir spāniski runājoši. Vecāki pieprasīja mācības spāņu valodā paralēli mācībām angļu valodā. Tās viņiem arī izkārtēja un samēklēja grāmatas un pat skolotājus. To sauc par divvalodu studiju vai angļiski "bilingual program" un visu to finansē federālā valdība no vietējās skolas izglītības birojs. Ja tikai viens bērns nāktu no vienas ģimenes tas nozīmētu, ka manā skolas rajonā dzīvotu ap 120 spāņu izcelsmes ģimenes. Sāku domāt, vēl, ka Klīvlendā nedzīvo vienas skolas rajonā 100 vai 120 latviešu ģimenes ar bērniem. Varētu pieprasīt paralēlas mācības latviešu valodā un visu to finansētu federālā valdība. Bērni dabūtu mācīties latviešu valodu piecas reizes nedēļā un vecākus nebūtu jāapgrūtina katru svētdienu, lai vestu bērnus uz latviešu skolu. Šodien kad A.S.V. tautību jautājums ir ļoti labvēlīgi noskaņots, pieprasīt mācības latviešu valodā nebūtu nokas jauns skolas pārvaldēm un tās pat zināmā mērā to sagaida. Tādā pašā izkārtojumā māca ukraiņu valodu vienā Klīvlendas priekšpilsētā. Rēķinot četrus cilvēkus uz ģimeni mums Klīvlendā būtu apmēram 750 ģimenes. Bet mūs jau bārgais likonis ir izkaisījis un tagad zinām tikai sēdēt uz vietas. Vai mēs lielie nacionalisti vispār vēlamies dzīvot kopā? Rēķins tads ir šodien starp mums, kas nevar izmeklēt savu mājas vietu. Bet mēs pērkam mājas kur vien iepatīkas, vienalga vai bērni iemācās latviski vai nē! Dāži pat nopirkusi mājas tik tālu, ka nevar vairs tikt uz latviešu sarīkojumiem un bērnus atvest uz skolu. Vai nevarētu vecāki ar bērniem izmeklēt vienu pilsētas rajonu kur apmetties un sūtīt savus bērnus vienā amerikāņu skolā? Vecāki varētu pieprasīt latviešu valodas mācības. Šodien skolas pārziņiem ir cēlies prestīžs, ja viņa skolā piegriež vērību minoritātem un tautībām. Vai nebūtu lielāki panākumi uzrakstīt vēstuli skolas pārvaldei pieprasot latviešu valodas mācību noka pieprasīt prezidentam Latvijas atbrīvošanu? Bērniem būtu intensīvākas mācības latviešu valodā un arī lielāka prakse, jo kaimiņos būtu latviešu bērni ar ko satikties dienā dienā. Vai nebūtu izdevīgāk jauniešiem parīst, ja kaimiņos būtu veca māmiņa, kura varētu paauglēt mazos kamēr vecāki aiziet uz balli. Sausmas! Bērni varbūt sāktu runāt latviski! Božšaubam no tēva būtu jāprasa, lai viņš katru dienu brauc pusstundu ilgāk uz darbu. Vai jaunlaulātiem parīst novajadzētu apsvērt bērna latvisko izglītību izmeklējot darbu un dzīves vietu? Jauniešiem ir ar gadiem potēts, lai tik labi mācās, izņemot latviešu valodu. Laikam tāpēc, ka ar latviešu valodu nepelnīs naudu un mēs jau atīrāukusi šeit, lai ierāutu naudu! Kā skolotājs Jums

saku, ka pēc divdesmit gadiem nebūs no svara un neviens pat neatcerēsies kādu atzīmi Jūsu bērns ieguva desmitās klases matemātikas kursā. Bet, ja Jūsu bērns desmitā klasē nerunās labi latviski, šaubos vai pēc divdesmit gadiem viņš vispar runās latviski!

Vai nav laiks piestrādāt jaunām idejām mūsu bērnu latviskai izglītībai, jo apstākļi ir mainījušies kops iebraucām. Kā var rūpēties par latviešu tautas nākotni un nerūpēties par paša bērna latvisko izglītību? Mūsu situācija ir mainījusies kops iesākām bēgļu gaitas un tagad prasa no mums reaģēt uz mainām. Neievērojot laikmeta pārmaiņas, dzīvojam kā pa tumsu.

18. novembris prasa padomāt par mūsu tautu un mūsu tautas garīgo stāju. Diemžēl saskatu krasas pretrunas mūsu nacionālos uzskatos. Pieņemtie ideāli nesaskan ar mūsu izrīcību nedz ar mūsu valodu. Liekas, ka tieši nacionālie jautājumi ir tie, kuri šķel mūs, nevis vieno.

Vispirms, kāda ir trimdas doma par tautu Latvijā? Liekas, ka trimdas uztverē kops okupācijas visai latviešu tautai dzimtenē būtu bijis jāsakāpj kokos un jāprotestē! Ja viņi to nav darījuši viņi ir palikuši režīma kalpi. Ja kāds latvietis atrodās augstākā amatā kā kolhoza strādnieks, viņš ir kļuvis par kakla kungu savai tautai. Neviens nedrīkst vairs dziedāt operā, jo tas dzied Latvijas okupantiem slavu. Neviens nedrīkst strādāt Rīgas radiostacija, jo tas tūlīt ir uzkundzēto valdnieku propagandists. Ja kāds rakstnieks raksta, vai dzejnieks dzejo viņš to dara tikai lai kalpotu partijas uzdevumiem. Būs jau pietiekosi krievi, kas pieteiksies tādiem goda amatiem, lai latvieši stāv malā un cerē, kamēr amerikāņu prezidents nāks un viņus atbrīvos! Vai vispar drīkstam Raimonda Paula plates pirkt, jo viņš jau sagādā ļoti lielu peļņu režīmam? Vai mēs neesam mazliet nežēlīgi pret mūsu tautu Latvijā? Vienīgie godīgie latvieši esam mēs un kolhoza pienu slaucēji, un pat viņi ir apsābami, jo viņi tak sagādā pienu Padomju Savienībai! Vai tas ir nacionāli domāt aizliegt pašu tautai dzīvot? Vai tas ir nacionāli domājoši pavēlēt tautas vairumam palikt neaktīviem, neko nerādot un pilnīgi pamest pasplūsmē savus zemes attīstību, lai atrastos vienalga kādos apstākļos? Vai tad viss kas tiek paveikts zem svešas varas neder mūsu tautas mantojumam? Tad jau arī mūsu dainas jāmet prom, jo lielais vairums tika sacerētas kamēr tauta bija nebrīva. Cenzūra nav latviešiem sveša. Pēdējā gadsimtena beigās draudēja cietuma sods, ja pat lietoja vārdu "Latvija" publikācijās. Citeju no šā gada 18. oktobra "Latvija Amerikā". "Jaievēro, ka tautai dzimtenē tas nacionāla gara un stipruma galvenais avots ir viņas darbi, kas publicēti tikai okupācijas varas atļautos izdevumos. Arī cārā laikā latviešiem bija pieejami tikai cenzūras atļautie izdevumi, bet tie nenoliedzami sekmēja tautas gara atmodu." Vai nav laiks loģiski padomāt par mūsu uzskatiem šodien, par mūsu tautu dzimtenē. Nacionālā stāja nav tikai kā mēs izturamies pret svešam varam. Nacionālā stāja arī ir mūsu uzskati pret pašu tautu vienalga kur tā atrastos.

Kādi ir mūsu uzskati par sevi pašiem, respektīvi par trimdu? Mēs visi šeit esam tautas sūtni, tautas likteņu aculiecinieki, cīnītāji par Latvijas brīvību un mūsu rīcība ir vienmēr nacionālās stājas augstums. Bezšaubām rīkojam sarīkojumus, greznas balles, lielus dziesmu svētkus un pat piedalamies tautību festivālos, lai radītu svešutiesīgiem mūsu bāgāto kultūru. Mazliet tuvāk paskatoties tomēr, ir redzams ka vairums trimdinieki divdesmit septiņos gados ir tikai ballējusies, kļuvusi tuvi un asimilējušies. Gaumēra jaunatne nerunā savstarpēji latviski. Sabiedriskiem darbiniekiem ir zināms, ka 10% apmeklētāju vienā kolonijas sarīkojumā ir augstākais ko var cerēt. Būtu vēl pieņemami, ja 10% vienreiz nomainītu otrs 10% citu reizi, bet vai nav vienmēr tie paši cilvēki? Bieži jaunai paaudzei liekas, ka mēs tikai meginām attaisnot mūsu eksistenci šeit svešumā. Vispar, vai neesam par daudz iemīļojuši trimdu? Tēva mājās bija jauki, bet kas mums kāis šeit? Ir tīri normali rīkot groziņu vakarus, jubilojas un balles, bet nemanisim paši sevi, ka ar to mēs cīnāmies par Latvijas brīvību! Mēs nebijām nekādi izraudzīti delegāti kad bēgam no Latvijas. Tajos juku laikos, cik daudz trūka, lai mēs būtu palikuši un citu būtu

izbraukusi mūsu vietā? Ja runājam par trimdas vērtību, der padomāt vai mēs Mītei Latvijai esam attaisnojuši 100,000 dzīva spēka zaudējumu, kas pašlaik ir latviešu tautai svarīgākais jautājums. Kas būtu bijis ja 100,000 trimdinioki nebūtu izbraukusi? Vai tiešām mēs visi būtu bijuši 100% ~~nošauti~~, kā bieži esmu dzirdējis daudz tautiešus apgalvojot? No tādas valodas jāsecina, ka arī visa tauta Latvijā bija 100% nošauta. Bet, paldies Dievam, tur vēl pusotrs miljons vēl dzīvo. Vai tad tiešām mēs bijām lielāki ienaidnieki okupantiem nekā tie kas palika tur? Nemēģinu attaisnot vardarbības kuras mums daudz pāri darījušas, bet arī nepārspīlēsim faktus nevajadzīgi. Esmu bieži domājis vai bija vērts braukt trimdā lai pazustu latviešu tautai? No tautas viedokļa skatoties nav starpības vai esam nošauti, vai asimilēti, mēs esam tautai zuduši. Ja pat puse no 100,000 būtu bijuši nošauti, tad vismaz šodien būtu 50,000 latviešu vairāk Latvijā! Jēb, vai nav no svara cik latvieši ir Latvijā? Vai trimdā ir vēl pat 10,000 latviešu, kas atgrieztos mājās? Pat Kārlis Ulmanis teica: paliektiet savas vietas, kā es palieku savā!

18. novembra akts bija aicinājums veidot tautas vienotību. Diemžēl saskatu pretrunas mūsu izteiktā tautas kopības sajūtā. Pat liekas, ka mēs pēc tas nemaz necensamies! Mums šeit brīvajā pasaulē ir latvieši, kuri ir pašiocelti nacionālās stājas vērtētāji, vai cenzori. Tie vēro un nospriež pēc saviem uzskatiem, kuram ir tā tīrā baltā nacionālā stāja un kuram nav. Tas sevišķi spilgti parādās pēdējos gados sakarā ar dzimtones apciemojumiem un ar biežāku saskari ar dzimtones ražojumiem. Tas it sevišķi izteikti parādījies ar dažiem mūsu dzejniekiem kuri ir uzdrošinājušies apciemot dzimteni un tur polasīt dzejas. Citēju no šī gada 18. oktobra "Latvija Amerikā": "Svētku organizēšanā bija izpaudusies divi novirzieni: viens nacionāla gara, otrs varbūt vairāk būtu pioskopojies Latvijas apmeklētāju volmēm." Ir tiešām žēl, jaunam latvietim, palasīt lasītāju vēstules un noklausīties runas, kurās mēs viens otru zāķājam, skolam un apšaubam nacionālā stājā. Vai neesam jau pietiekoši saskaldīti daudz nodarādās organizācijas, raidīgas draugdzos un mazos draugu pulciņos? Tagad viens tautietis nodrīkst piedalīties zināmā programmā, jo lūk viņš ir apmeklējis dzimteni un programmā domāts izpaust vistīrāko nacionālo stāju. Ja tas turpināsies būs divas trimdu saimes. Vienā sastāvēs tie kuri nav apciemojuši Latviju un kategoriski to arī nodaris, un otrā sastāvēs tie kuri ir apciemojuši dzimteni. Ja vienam nav vēlēšanās apciemot dzimteni tāpēc, ka baidas aptraipīt savu nacionālo stāju, lai to nodara. Bet vai tad otram jāptraipa nacionālā stāja tāpēc ka viņš ir uzdrošinājies apciemot dzimteni? Domu starpības latviešiem ir bijušas un būs, bet vai tāpēc būtu jāslēk vienam otru apšaubīt kā latvieti? Vai mēs tie lielie brīvības cīnītāji vispār vēlamies domu un runas brīvību? Vai lai dotu vai lai atņemtu latviešiem domu un runas brīvību? Ja vienam latvietim nepatīk ko otrs dara, vai runā, vai domā nacionālos jautājumos, tad tas tulīt piesmērē otram sarkanu krāsu, lai atdalītu viņu no kopejās saimes. Mums var būt domu starpības, bet reizē varam arī paturēt kopības sajutu. Vai mēs tiešām kādreiz padomājam, ko mūsu izricība dara šodienas un nākotnes tautas kopības izkopsanā! Vai pietiks ar to, ka pirms divdesmit septiņiem gadiem bijām vienoti? Leonida Broikša vārdi te iedodas - "Ak, vai tikai jūgā brālis brāli pazīt spēš."

18. novembrī arī prasās padomāt par saitēm ar Latviju un tautu. Jaunā pasaulē it sevišķi saskata krāsas pretrunas mūsu izpaustās domās par mūsu saskariem ar dzimteni un tautu. Saites ar dzimteni un tautu ir vajadzīgas kā mums tā viņiem - tas visiem ir skaidrs. Bet, ja šodien tautietis aizbrauc apmeklēt dzimteni un tautu tad viņš ir noteikti aplūkojis ar Rīgas dižkungiem un aizgājis garām savam radniekam, vai pazīnai. Pirmkārt pie režīma dižkungiem ir neiespējami tikt klāt, jo viņi slēpjas aiz pamatīgiem mūriem. Otrkārt Rīgas dižkungi nedomā nevar ar mums saprasties jo tie vāji vai nē maz nerunā latviski. Treškārt istie Rīgas dižkungi ir Maskavā nevis Rīgā. Mēs Niksonam uzticamies, ka viņš brauc uz Maskavu, bet mēs mūsu pašu tautiešiem nauticamies, kad viņi brauc uz Rīgu. Niksons jau daudz labāk izjūt latviešu tautas ilgas pēc brīvības nekā mūsu tautieši. Bez tam Niksons daudz gudrāks - viņu jau tie gudrie krievi nepieņemis, bet mūsu tautieši tiks vāzāti aiz doguna, piemānīti un pickukuloti. Žēl, ka mēs paši sev tik zemu kā tautu vērtējam!

Vai braucot uz Latviju cilvēki mēklē sadarbošanos ar režīmu, vai saites ar mūsu tautu? Un kur nu vēl laut mūsu jaunai paaudzei braukt mēklēt saites ar tautu. Tiam jau tik slikta audzināšana, ka viņi nekaņ nezina. Kā jaunatnes priekšnieks jums saku, Jūs, kā viedāki nevarat pat apstrādāt saviem bērniem matas un kur nu vēl kāds svešs viņiem apstrādās smadzenes! Citēju no šī gada 11. oktobra "Latvija Amerikā". "Atsakoties no sakariem ar dzimteni, mums draudēs agrāko latviešu izceļotāju liktenis-atsvešināšanās no savas tautas." Neviena mūsu izklidinātai tautai neatjaunos pārtrūkušas saites. Ar gaidīšanu un vienkāršu cerēšanu arī nepanāksim neko! Tomēr dzirdam atkārtoti, ka vēlamies sazināties ar tautu Latvijā, tikai attaisnojoties, ka kultūras apmaiņa ir vienpusīga. Mēs jau gribam, lai šejienes autori dabū publicēt savus darbus Latvijā. Ko mēs mānāmies! Tiklīdz kāda šejienes autora darbs parādīties Latvijā, tā mēs šo autoru apēdam dzīvu šeit par sadarbošanos ar tās varas parstāvjiem! Ja domājam par nākotni tad kaut kur, kaut kādā veidā lodus ir jāsāk laust.

Beidzot kā ir ar mūsu jaunatni, kurai jābut nākotnes veidotājiem? Citēju no raksta par 2X2 nomotni šī gada 4. novembra "Laika". "Daži kursanti vēlas atbildēt uz fundamentāliem jautājumiem: Kādi īsti ir mūsu mērķi, vai: kas ir svarīgāk - saglabāt latvietību, vai atbrīvot Latviju? Vesela grupa tēmatu ieteikumu attiecās uz stāvokli dzimtenē, uz attieksmēm ar to: genosīds Latvijā, kā mums iespējams atbalstīt tautu dzimtenē, kā ir ar dzimtenes apciemojumiem, vai latvieši dzimtenē mus pieņem kā tautas daļu un kāpēc Latvija stiprāki parkrievināta nekā Igaunija vai Lietuva." Jaunieši pasi interesējās par latvietību! Vai tas nav tieši tas, ko mēs esam mēģinājuši gan ar runāšanu gan ar lūgšanu divdesmit septiņus gadus panākt, lai mūsu jaunatne interesējās par savu tautu. Ja sakari ar Latviju neko citu nepanāks kā tikai ieinteresēt mūsu jauniešus par latvietību, vai tas nav liels panākums? Jaunatne it sevišķi prasa pēc darbības un dzīvības un nosamierināsies ar liktoņu pieņemšanu un cerēšanu.

Pirmais 18. novembra akts bija iegansts jaunām radošām darbam iemīgušai tautai. Mainīsim arī mūsu aktus, lai tie būtu iegansti jaunam darbam, ar skatu uz nākotni, netikai pagātnes piemiņa. Atmetīsim mūsu neaktivitāti un cerēšanu un tai vietā liksim konkrētus darbus. Anna Brigadere to māk daudz labāk pateikt: "Par savu laimi ilk brīdī ja nodrebēsi, tad zini - to pazaudēsi!"